

MARKNADSDOMSTOLEN
AVSKRIFT
DOM
2000-09-20
2000:22
Dnr C 10/99

KÄRANDE
1 Fastighets AB Lindöpark, 556473-6311, Nytorpsvägen
32, 183 53 TÄBY
2 TPC Golf Brollsta AB, 556285-7739, Box 62,
593 22 VÄSTERVIK
Ombud för båda: advokaten P-O. N., Advokatfirman N.
AB, Box 145, 186 23 VALLENTUNA

SVARANDE
1 Kårstabygdens Golf AB, 556350-7176, Söderhall,
186 96 VALLENTUNA
2 Kårstabygdens Golfklubb, samma adress
Ombud för båda: advokaten Ö. I., Advokatfirman I. AB,
Riddargatan 17, 114 57 STOCKHOLM
3 Svenska Golfbundet Affärsutveckling AB, 556455-
4557, Box 84, 182 11 DANDERYD
Ombud: advokaten K. C., M. S. Advokatbyrå,
Box 1711, 111 87 STOCKHOLM

SAKEN
marknadsföring av medlemskap i golfklubb

DOMSLUT

1 Marknadsdomstolen förbjuder Kårstabygdens Golf AB och Kårstabygdens Golfklubb vardera vid vite av tvåhundra tusen (200 000) kr att vid marknadsföring av medlemskap i Kårstabygdens Golfklubb påstå att golfspel kan erbjudas på banor vilkas byggande kommer att påbörjas vid vissa angivna tidpunkter utan att de väsentliga förutsättningar som måste vara uppfyllda för projektens byggstart tydligt anges för vart och ett av dessa.

2 Marknadsdomstolen lämnar Fastighets AB Lindöpark och TPC Golf Brollsta AB:s talan mot Svenska Golfförbundet Affärsutveckling AB utan bifall.

3 Kårstabygdens Golf AB och Kårstabygdens Golfklubb förpliktas att solidariskt ersätta Fastighets AB Lindöpark och TPC Golf Brollsta AB för rättegångskostnader i målet med etthundrafyrtioentusenfyrahundraåttioåtta (141 488) kr, varav 135 000 kr utgör ombudsarvode. På beloppet skall utgå ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för Marknadsdomstolens dom till dess betalning sker.

4 Fastighets AB Lindöpark och TPC Golf Brollsta AB förpliktas att solidariskt ersätta Svenska Golfförbundet Affärsutveckling AB för dess rättegångskostnader i målet med tvåhundra sextiofyra tusenåttahundra sjuttiosju (264 877) kr, varav 263 690 kr utgör ombudsarvode. På beloppet skall utgå ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för Marknadsdomstolens dom till dess betalning sker.

YRKANDEN

1 Fastighets AB Lindöpark och TPC Golf Brollsta AB (gemensamt benämnda Lindöpark) har yrkat att Marknadsdomstolen enligt 4, 6 och 14 §§ marknadsföringslagen (1995:450) (MFL) förbjuder Kårstabygdens Golf AB och Kårstabygdens Golfklubb (gemensamt benämnda Kårstabygden) vid vite att vid marknadsföring av golfverksamhet påstå eller gesken av

a att man genom att bli medlem i Kårstabygdens Golfklubb redan nu kan få spelrätt på fyra banor runt om i Stockholm,

b att man genom att bli medlem i Kårstabygdens Golfklubb kan få spelrätt på fyra banor runt om i Stockholm för 800 kr, 950 kr eller annat sådant orimligt lågt belopp i årsavgift,

c att man inom en snar framtid kommer att kunna tillhandahålla golfspel på golfbanor i Lövsättra, Tullinge, Värmdö och Västerort,

d att byggande av banan i Lövsättra redan har påbörjats,

e att byggstart för banan i Lövsättra skall ske år 1999 eller 2000, att planerad byggstart för banan i Tullinge är år 2000 eller 2001, att planerad byggstart för banan i Värmdö är år 2001 eller 2002 och att planerad byggstart för banan i Västerort är år 2002 eller 2003, eller att i övrigt påstå att byggandet av dessa banor kommer att påbörjas inom en snar framtid,

eller att i övrigt göra påståenden med väsentligen samma innebörd, utan att det kan visas att påståendena är sanna eller att det i vart fall föreligger hög grad av sannolikhet för att påståendena är sanna.

2 Lindöpark har vidare yrkat att Marknadsdomstolen förbjuder Svenska Golfbundet Affärsutveckling AB (Affärsutveckling) att i tidningen Svensk Golf publicera annonser med ovanstående innehåll, eller att eljest medverka till sådan marknadsföring med väsentligen samma innebörd.

Kårstabygden och Affärsutveckling har var för sig bestritt Lindöparks yrkanden.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

DEN PÅTALADE MARKNADSFÖRINGEN

Den av Lindöpark påtalade marknadsföringen utgörs dels av en annons införd i tidningen Svensk Golf nr 2/1999, som utkom i februari 1999, och i en bilaga till Svensk Golf nr 4/1999, benämnd Golfdriven, dels av en folder som sänts till intresserade. Annonsen i tidningen Svensk Golf nr 2/1999 och utdrag ur foldern återges i kopia i domsbilagorna 1 och 2. I annonsen sägs bl.a.:

1 ”Var med i en golfklubb – ha spelrätt på fyra banor runt Stockholm. Allt från bara 800:- i årsavgift. Ingen kapitalinsats!”

2 ”...Du har möjlighet att spela på din hemmaklubb inom 30 minuter från Stockholms centrum till ett oslagbart pris.”

3 ”...En golfanläggning i Lövsättra, nära Roslagsstoppet utefter E18 mot Norrtälje, fyra mil från Stockholm. Där projekteras 18 hål med byggstart under 1999.”

4 ”Framtidens golfande får du redan nu. De fyra planerade projekten är: Lövsättra, 18 hål. Byggstart 1999. Tullinge, 18 hål. Planerad byggstart 2000. Värmdö, 18 hål. Planerad byggstart 2001. Västerort, Planerad byggstart 2002.”

På folderns framsida anges bl.a.:

1 ”Kårsta Golf bygger Stockholms nya golfeldorado”

2 på en teckning med Stockholmssymboler i centrum, omgivna av golfgreener ”Lövsättra 18 hål, byggstart 1999, Värmdö, 18 hål, planerad byggstart 2001, Tullinge, 18 hål, planerad byggstart 2000 och Västerort, planerad byggstart 2002.”

3 ”Kårsta Golf AB i samarbete med Kårstabygdens Golfklubb bygger en ny golfanläggning i Lövsättra...”.

På insidan av folderns omslag anges bl.a.:

4 ”Vi bygger den första banan med medlemsformer anpassade för framtidens sätt att organisera golfsporten på klubbnivå.”

5 ”I dag projekteras nya banor inom ramen för Kårsta Golf i Tullinge (18 hål med planerad byggstart 2000), på Värmdö (18 hål med planerad byggstart 2001) och i Västerort (planerad byggstart 2002).”

I en broschyr i foldern anges bl.a.:

6 ”Kårstabygdens Golfklubb sätter spaden i jorden för sin kompletta 18-hålsanläggning i Lövsättra...”

PARTERNAS TALAN

Parterna har anfört i huvudsak följande.

Lindöpark

Inledning

Kårstabygdens Golfklubb deltar i genomförandet och marknadsföringen av ett projekt som enligt dess egna uppgifter kommer att kosta mellan 68 och 192 miljoner kr. Projektet skall finansieras med hjälp av medlemsavgifter samt försäljning av andelar. Det är således uppenbart att det i detta fall inte kan anses röra sig om en ideell förenings värvande av medlemmar utan om marknadsföring av ett mångmiljonprojekt, riktad till konsumenter.

Den huvudsaklige aktören i olika sammanhang är Kårstabygdens Golf AB, ibland i samarbete med ett annat bolag, Kritum Utvecklings AB, och att golfklubbens insatser i sammanhanget måste betraktas som försumbara. Ansökan om förhandsbesked för Lövsättrabanan och tillfälligt bygglov i anslutning till denna samt ansökan om förhandsbesked för en bana på Värmdö har inlämnats av Kårstabygdens Golf AB och Kritum Utvecklings AB respektive Bengt Lorichs Golf Consulting AB, inte av golfklubben. Brev till medlemmarna i Kårstabygdens Golfklubb har undertecknats av C. A. för ”Kårsta Golf AB”, varmed uppenbarligen avses Kårstabygdens Golf AB. Det finns inte något bolag med namnet Kårsta Golf AB. Betalningen av ”årsavgiften” sker uppenbarligen till Kårstabygdens Golf AB.

Yrkande 1 a

Formuleringarna ”Var med i en golfklubb – ha spelrätt på fyra banor runt Stockholm. Allt från bara 800:- i årsavgift. Ingen kapitalinsats!” och ”Du har möjlighet att spela på din hemmaklubb inom 30 minuter från Stockholms centrum till ett oslagbart pris” förmedlar intrycket att beskrivningen avser ett aktuellt förhållande, dvs. att det redan nu finns fyra nya golfbanor som är tillgängliga för spel genom medlemskap i klubben. Några banor finns inte. Formuleringarna har en framträdande utformning och kan således inte anses bli neutraliserade genom den kompletterande texten med mindre stil. De är därmed vilseledande.

Yrkande 1 b

Den prisuppgift som lämnas i annonsen är mycket framträdande. Priset är synnerligen attraktivt. I foldern anges emellertid att årsavgiften är 800 kr för år 1999 och 1 200 kr fr.o.m. år 2000. Det uppgivna priset, 800 kr, ställt i relation till uttrycket ”spelrätt på fyra banor” är således vilseledande då några golfbanor inte är tillgängliga för spel. Vidare är priset felaktigt.

Yrkande 1 c

Formuleringarna 1 och 2 i annonsen samt 1, 3 och 4 i foldern förmedlar intrycket att man inom en snar framtid kommer att ha möjlighet att spela golf på en eller flera av de omtalade anläggningarna. Då så inte är fallet är formuleringarna vilseledande.

De nu aktuella formuleringarna bör ses i samband med de lämnade uppgifterna om påbörjande respektive planerat påbörjande av de olika banorna. Som anges i det följande är dessa uppgifter i sig vilseledande. Till detta kommer att själva byggandet av en golfbana tar avsevärd tid, vilket man således måste ta hänsyn till när man bedömer vid vilken tidpunkt en bana kommer att bli spelbar. Av praktiska skäl måste grovschaktning av banan ske vintertid och dessa arbeten påbörjas således på senhösten år 1. Påföljande sommar, dvs. år 2, sker finplanering och sådd av banan och under sommaren och hösten etableras förhoppningsvis gräsväxten. Påföljande år, dvs. år 3, kompletteras sådd m.m. och egentligen skulle banan även hela denna säsong behöva vara fri från spel. Detta är dock i regel inte ekonomiskt möj-

ligt utan det normala är att banan kan öppnas för spel vid halvårsskiftet år 3. Banan kan dock inte utnyttjas fullt ut utan spel kan endast ske i begränsad omfattning.

Vid bedömningen av när golf faktiskt kommer att kunna spelas på de aktuella banorna måste således beaktas dels den tidpunkt då nödvändiga tillstånd kan antas föreligga och arbetet kan påbörjas, dels den tid som åtgår för själva anläggandet.

Yrkande 1 d

Formuleringarna under 3, 4 och 6 i foldern och broschyren förmedlar intrycket att byggande av i vart fall banan i Lövsättra har påbörjats. Då så inte är fallet måste formuleringarna anses vilseledande.

Yrkande 1 e

Formuleringarna under 3 och 4 i annonsen samt 2 och 5 i foldern innebär mer specificerade angivelser om tidpunkterna för byggstart respektive planerad byggstart. Vad gäller anläggande av golfbanor krävs regelmässigt ny eller ändrad detaljplan samt bygglov. Tiden för genomförande av dessa beslut kan naturligtvis variera beroende på hur väl projektet är förankrat hos de närmast berörda intressenterna. Det kan dock konstateras att planförfarandet till sin natur är sådant att det under normala förhållanden tar avsevärd tid i anspråk, även i de fall ingen av berörda fastighetsägare eller myndigheter har några invändningar. Boverket har i en skrift Boken om detaljplan och områdesbestämmelser (Allmänna råd 1996:1) återgett ett schema över planförfarandet.

Erfarenheter visar att ett normalt planförfarande innebär att det går ca ett år från det att arbetet med planändring påbörjas till dess planbeslutet vinner laga kraft. Detta under förutsättning att det inte lämnas några synpunkter av någon betydelse under samrådet och att inget överklagande sker. Det har inte någon avgörande betydelse för tidsåtgången om saken handläggs som ändring av områdesbestämmelser eller som fastställande av en detaljplan.

Vad gäller Lövsättrabanan hade Kårstabygden när projektet inleddes år 1997 inte något avtal med de berörda markägarna. Av denna anledning havererade projektet vilket var uppenbart senast i början av februari 1998. Kårstabygden meddelade redan i februari det året till Val-lentuna kommun att projektet inte längre var aktuellt på det område för vilket ett förhands-

besked hade lämnats. Trots detta underrättades medlemmarna i golfklubben först i slutet av oktober samma år om att det inte var möjligt att bygga den golfbana som får förutsättas ha varit en av de grundläggande förutsättningarna för deras medlemskap.

Marknadsföringen av projektet skedde från början med påståenden om att två banor skulle byggas i olika etapper, den norra och den södra banan, trots att det varit känt, senast i oktober 1997, att den norra banan inte längre var aktuell. Den plats som banan ursprungligen var tänkt att förläggas till ligger inte i anslutning till det område som nu är aktuellt för byggandet av banan. Det förhandsbesked som tidigare avgetts kan således inte gälla för det nya projektet. Frågan är även helt skild från eventuella frågor om bygglov. Det måste vidare under alla omständigheter ha framstått som helt uppenbart för Kårstabygden att ett förnyat planförfarande skulle bli nödvändigt. Kårstabygdens Golf AB lämnade också in en ny ansökan om förhandsbesked redan i december 1998. Det står således helt klart att arbetena inte kunnat inledas förrän tidigast sommaren 2000 under förutsättning att ingen av de berörda överklagar kommunens beslut om planändring och bygglov.

Kårstabygden har senare ingett en ansökan om tillfälligt bygglov för en övningsbana, en s.k. drivingrange, vilken beviljats den 1 oktober 1999. Ett sådant bygglov omfattar dock inte några andra anläggningar såsom servicebyggnader, klubbhus, utbildningslokaler, parkeringsplatser m.m. I den påtalade marknadsföringen talas endast om ”18 hål. Byggstart 1999”, dvs. själva banan. En eventuell byggstart under år 1999 kan endast omfatta högst begränsade åtgärder för anläggande av en utslagsövningsbana. Sådana övningsplatser kan inte med normalt språkbruk anses som en golfbana. Ett eventuellt påbörjande av en utslagsövningsbana kan inte heller anses som om byggstart skett för en golfbana.

Det kan sålunda konstateras att varken planförutsättningar eller bygglov funnits för ”18 hål”, dvs. själva banan. Inte heller var markfrågan löst när marknadsföringen påbörjades. Det kan även bli fråga om en särskild utredning av det aktuella markområdet enligt 2 kap. 11 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m., då det finns fornlämningar inom området, samt om prövning av projektet enligt 11 kap. miljöbalken vad gäller vattenanläggningar. Någon ansökan enligt miljöbalken har inte getts in till miljödomstolen. Kårstabygdens marknadsföring förmedlar emellertid intrycket att byggandet av de 18 hålen skall komma att påbörjas år 1999 och att byggande av 18 hål måste anses omfatta mer än bara påbörjandet av en utslagsövningsbana. Uppgiften om byggstart för Lövsättrabanan år 1999 har sedermera ändrats till år 2000. Inte heller den tidpunkten är realistisk.

I fråga om Tullingebanan hade den 16 september 1999 ingen ansökan om förhandsbesked om bygglov för byggandet av banan inlämnats till byggnadsnämnden i Botkyrka kommun. Något avtal med markägaren AB Rikstens Säteri förelåg, såvitt är känt, inte heller. Senare har ett avtal träffats vilket är villkorat av att en arrendator avflyttar. Arrendet löper ut med april månad 2001. Med hänsyn till tidsåtgången för planändring och bygglov finns det inte någon realistisk möjlighet för Kårstabygden att påbörja byggandet av en golfbana i Tullinge under år 2000 eller, som det senare ändrats till, 2001.

Översiktsplanen för de aktuella områdena för Värmdöbanan tillåter inte golfbanor. Planen måste således ändras innan bygglov kan ges. Det kan vidare noteras att Värmdö kommun generellt sett är negativt inställd till fler golfbanor inom kommunen.

I en skrivelse den 22 juni 1999 har förhandsbesked begärts om anläggande av en golfanläggning om 36 hål på fastigheterna Kalvandö 1:1, Väsby 1:1 samt Dragede 1:1 och 1:2 i Värmdö kommun. Ansökningen om förhandsbesked ersatte en tidigare ingiven ansökan. Ansökningen uppgavs vara grundad på en överenskommelse mellan C-E. L., Kalvandö gård, och Kårstabygdens Golf AB. Fastigheterna ägs av C-E. L. och hans syster A-C. L. A. Fastigheternas ägor skall klyvas och tvist råder mellan syskonen om hur lotterna skall läggas. Innan klyvningsfrågan är slutligt avgjord är fastigheterna samägda av syskonen. A-C. L. A. har inte undertecknat något avtal med Kårstabygden. Det finns inte heller något upplåtelseavtal mellan Kårstabygden och C-E. L. som skulle kunna åberopas även om C-E. L. disponerade marken. Hos Värmdö kommun finns ingiven en handling som betecknas "Överenskommelse". Av denna framgår att C-E. L. inte vill ge Kårstabygden ensamrätt utan förbehåller sig rätten att fritt välja exploatör. Det kan således konstateras att det inte finns något avtal mellan C.-E. L. och Kårstabygden som tillförsäkrar Kårstabygden dispositionsrätt till marken.

Då det är osäkert vem som äger den aktuella marken, kan Värmdö kommun rimligtvis inte behandla ansökan om förhandsbesked innan frågan är slutligt utredd. Ett eventuellt bygglov ligger således mycket långt fram i tiden och det är fullständigt orealistiskt att, som Kårstabygden gjort, påstå att det är möjligt att påbörja byggandet av golfbanan redan år 2001. Inte heller en ändrad uppgift om byggstart år 2002 är realistisk.

Då det är oklart vad som avses med ”Västerort” i annonsen har rimligheten i uppgiften om planerad byggstart för denna bana inte kunnat kontrolleras. Det finns inte något markavtal och någon ansökan om förhandsbesked om golfbana har inte ingetts.

En absolut nödvändig förutsättning för byggande av en golfbana är att finansieringen är ordnad. Redogörelse saknas för hur de aktuella projekten skall finansieras. Såvitt kan utläsas av tillgängliga årsbokslut har varken klubben eller bolaget några medel. Enligt en tidningsartikel uppger verkställande direktören i Kårstabygdens Golf AB, C. A., att affärsidén går ut på att golfaren betalar 15 000 kr i insats och en årsavgift på 3 500 kr för vilka belopp denne får spelrätt på alla fyra banorna. Enligt planerna skall klubben ha maximalt 4 000 medlemmar. Om samtliga dessa betalar 15 000 kr blir summan 60 miljoner kr. Ytterligare finansiering blir således nödvändig, något som normalt sker genom banklån. Mot bakgrund av det synnerligen bräckliga underlag som finns för projektet synes det uteslutet att finansieringslöften finns från någon kreditgivare. En tillfredsställande finansiering av projektet är av avgörande betydelse för bedömningen av marknadsföringen. Det kan också noteras att kommunerna kan förväntas ställa krav på säkerhet för det fall Kårstabygden skulle komma att sakna ekonomiska förutsättningar för att slutföra projektet eller för att återställa eventuellt genomförda markarbeten. Kårstabygden måste med hänsyn till det otillfredsställande ekonomiska underlaget i klubben och bolaget anses sakna förutsättningar för att ställa sådan säkerhet.

Mot bakgrund av det anförda kan det konstateras att det är fullständigt omöjligt att hålla de tider som utlovats. Den marknadsföring som används för att sälja andelar och medlemskap måste överensstämma med verkligheten. En annan ordning skulle, förutom att andelsköparna och medlemmarna riskerade att bli lurade, medverka till att snedvrیدا konkurrensen på marknaden till förmån för oseriösa eller orealistiska projekt, på bekostnad av golfbaneprojekt som faktiskt har mark, nödvändiga tillstånd och finansiering.

Yrkande 2

Tidningen Svensk Golf är Svenska Golf förbundets medlemsorgan. Lindöpark har vid ett flertal tillfällen, bl.a. i brev den 4 februari 1999, påtalat för Svenska Golf förbundet att den nu aktuella marknadsföringen är vilseledande. Trots detta har Svensk Golf senast i nr 4/1999 publicerat den nu aktuella annonsen. Mot bakgrund av de kontakter som har förevarit måste det ha stått helt klart för Svenska Golf förbundet att annonsen var vilseledande. Genom det nära förhållandet mellan Svenska Golf förbundet och tidningen Svensk Golf måste det anses

att det även för tidningen har stått helt klart att annonsen var otillbörlig (jfr bl.a. MD 1995:2). Något hinder från tryckfrihetsrättslig synpunkt att pröva Affärsutvecklings agerande föreligger inte.

Det görs gällande att Affärsutveckling svarar för den annons som publicerats i tidningen Svensk Golf med bilagor. Tidningsbilagan Golfdriven distribueras endast tillsammans med Svensk Golf och når tidningens samtliga läsare. En rad omständigheter föreligger som talar för att Affärsutveckling vid en bedömning enligt MFL är så osjälvständigt i förhållande till Svenska Golf förbundet att bolaget och förbundet skall ses som en enhet. Det innebär att de insikter som funnits hos Svenska Golf förbundet måste anses ha funnits även hos Affärsutveckling. Följande omständigheter kan framhållas. Tidningen Svensk Golf som ges ut av Affärsutveckling är officiellt organ för Svenska Golf förbundet och skickas automatiskt till samtliga medlemmar. Det medför att också innehållet i tidningen av läsarna uppfattas som sanktionerat av förbundet och grundat på förbundets insikter. Styrelseledamöterna i Svenska Golf förbundet återfinns i flera fall i Affärsutvecklings styrelse och på andra poster i bolaget. Bolaget och förbundet har vidare samma adress och samma telefonväxel.

Genom bl.a. brevet från Lindöpark den 4 februari 1999 var det känt för Svenska Golf förbundet att byggstart i Vallentuna inte skulle kunna komma att ske under år 1999. Förbundet har också beträffande Värmdö kommuns nya översiktsplan haft kontakt med kommunen via brev den 11 augusti 1999, i vilket förbundet säger sig ha tagit del av de preliminära planerna på anläggning på Kalvandö och förorda att projektet får nödvändiga tillstånd så att arbetet kan startas. Kunskap om att Kårstabygdens marknadsförda projekt ifrågasattes fanns således hos Affärsutveckling vid tidpunkten för införandet av annonsen. Att tidningsföretaget anlitar utomstående för sin annonsförsäljning fritar det inte från ansvar. Avdrag av samtliga annonser har regelmässigt sänts till redaktionen för Svensk Golf.

Påtagliga indikationer om att en annons är otillbörlig måste leda till att en grundligare undersökning av annonsens sanningsenlighet görs från tidningens sida. I det aktuella fallet hade tidningsföretaget vetskap om att annonsens tillbörlighet ifrågasattes. Affärsutveckling hade med den vetskapen en skyldighet att genomföra en mer ingående kontroll av annonsens vederhäftighet än vad som normalt skulle ha varit fallet.

Affärsutveckling hade sådan kunskap om byggande av golfbanor att det vid en granskning före publiceringen måste ha varit uppenbart för bolaget att marknadsföringen var vilseledan-

de. Det aktuella projektet är i sig av sådant slag att vem som helst som är något så när insatt i hur golfbaneprojekt fungerar redan av annonsen måste förstå att marknadsföringen inte kan stämma överens med verkligheten. Det finns inget tidigare projekt i Sverige där fyra golfbanor har byggts på så kort tid som fyra år. Detta beror sannolikt på att projekt av den aktuella arten begränsas av möjligheterna att få kredit. De höga kostnaderna för att genomföra projektet i kombination med den låga kostnaden för medlemskapet som uppges i annonsen, ger redan vid en snabb genomläsning av annonsen vid handen att projektet inte är möjligt att genomföra. Detta torde åtminstone stå klart för personer som i sitt dagliga arbete kommer i kontakt med golfbanor och golfprojekt, en kategori som de ansvariga för Svensk Golf måste anses tillhöra.

Det faktum att Svensk Golf är officiellt organ för Svenska Golf förbundet har betydelse vid bedömningen av vilka kunskaper som fanns eller borde ha funnits hos Affärsutveckling. Bolaget har genom sin nära koppling till Svenska Golf förbundet ett betydligt större ansvar för annonsens vederhäftighet än vad en utgivare vilken som helst skulle ha.

Kårstabygden

Kårstabygden gör gällande att MFL inte är tillämplig då förhållandet inte rör näringsidkares marknadsföring av produkter utan en ideell förenings rekrytering av medlemmar till föreningen. I vart fall är den påtalade marknadsföringen varken otillbörlig eller vilseledande. Yrkandena är vidare alltför oprecisa för att läggas till grund för ett förbud.

Den marknadsföring som klubben bedrivit för att rekrytera medlemmar har skett genom annons i tidningen Svensk Golf och tidningsbilagan Golfdriven. Vidare finns en folder som skickats ut till intresserade. Ingen blir medlem utan att först ha fått foldern som innehåller en fylligare information i fråga om medlemskapet än annonsen. Dessutom kan intresserade ringa till Kårstabygdens Golfklubb för ytterligare information.

Antalet personer som i Sverige vill spela golf har under en lång tid ökat konstant. Detta har inneburit att det inte har funnits tillräckligt med golfklubbar att söka sig till för alla som vill spela golf. Särskilt markant har detta varit i Stockholmsområdet. Kårstabygdens Golfklubb har som syfte att skapa ytterligare förutsättningar för medlemmar att få tillfälle att spela golf. Klubben bildades år 1997 och valdes in samma år i Svenska Golf förbundet. Kårstabygdens Golfklubb är en ideell förening med i dag ca 1 700 medlemmar. Klubben planerar och pro-

jekterar för fyra golfbanor runt Stockholm. Detta är ett nytt grepp inom golfsporten. Tanken är att man är medlem i en golfklubb, som disponerar fyra golfbanor runt Stockholm. Sedan tidigare finns andra klubbar med mer än en bana, men då på samma plats. Som medlem kommer man att kunna spela på fyra olika golfbanor i Stockholmstrakten. Detta kommer inte att bli dyrare för klubbens medlemmar, däremot kommer klubben att ha fler medlemmar, ca 4 000. Kårstabygdens Golf AB biträder Kårstabygdens Golfklubb med att genomföra projektet.

I en golfklubb bekostar medlemmarna själva klubbens verksamhet. För denna krävs mark och bygglov för bana och anläggningar, samt medlemmar. Finns ett visst antal medlemmar är också finansieringen ordnad. Det sker en växelverkan i den här processen. En golfklubb får inga medlemmar om inte medlemskap marknadsförs.

Den ursprungliga formen för medlemskap i en golfklubb, medlemslån jämte årsavgift till klubben, har länge varit vanligast. Dock har flera nya medlemsformer etablerats under senare år såsom spelrätt och årsavgift till den klubb vars bana man spelar på, eller enbart greenfeemedlemskap där man betalar en mindre årsavgift till klubben men i gengäld får betala greenfee vid varje tillfälle man spelar även på hemmaklubbens bana. Det finns även andra varianter av årsmedlemskap till ett högre pris där man å ena sidan inte behöver sätta in något kapitalbelopp, å andra sidan har fritt spel på sin hemmaklubbs bana.

Av Kårstabygdens Golfklubbs informationsmaterial framgår att det finns fyra former av medlemskap i klubben

- greenfeemedlemskap för vilket årsavgiften för år 1999 är 800 kr samt för år 2000 1 200 kr,
- årsmedlemskap från år 2001 för 6 000 kr (eller det år banan öppnar),
- spelrättsbevis för vilket priset är 15 000 kr och årsavgiften 3 500 kr från år 2001 (eller det år banan öppnar) och
- familjespelrättsbevis där rabatt ges för familjer.

Vid en jämförelse med såväl Lindöparks egna golfprojekt som med andra golfklubbar framgår att Kårstabygdens Golfklubbs avgifter är normala.

Kårstabygden planerar att anlägga fyra golfbanor runt Stockholm. Gemensamt för projekten är att Kårstabygdens Golf AB träffar nyttjanderättsavtal med markägaren samt bygger banan. Bolaget träffar därefter avtal med klubben som disponerar banan. Under byggtiden har medlemmarna spelrätt på en annan golfklubbs bana enligt ett träffat greenfeeavtal.

Lövsättrabanan

Golfklubben hade inledningsvis planer på att bygga en golfbana vid Roslagsstoppet vid E 20, något norr om den nu projekterade banan vid Lövsättra. Emellertid blev det motsättningar mellan markägarna. Banan vid Roslagsstoppet kunde då inte längre byggas. I stället projekterades en ny bana i Lövsättra.

I december 1998 lämnade Kårstabygdens Golfklubb in en ansökan om förhandsbesked för Lövsättrabanan. I februari 1999 meddelade kommunens byggnadsnämnd att planärendet fick göras om. Handläggningen började därefter. Den 2 september 1999 beviljades tillfälligt bygglov för drivingrange, parkeringsplatser, servicebyggnader m.m. Sådana anläggningar hör till en golfbana. Bygget påbörjades under år 1999 och drivingrangen invigdes våren 2000. Avtal om anläggningsarrende och nyttjanderätt för Lövsättrabanan har träffats i december 1999.

Tullingebanan

Avtal med AB Rikstens Säteri om byggande av en golfbana och om nyttjanderätt till mark för banan har undertecknats av Kårstabygdens Golf AB. Parterna har under en längre tid varit överens om ett nytt avtal men vissa detaljer i avtalet har fördröjt det. Ansökan om förhandsbesked lämnades in i oktober 1999 till Botkyrka kommun. En PM med tidsplan upprättades då. Den tidsplanen medför att Kårstabygden kommer att få revidera sin planerade byggstart till våren 2001.

Värmdöbanan

Fastighetsdomstolen vid Stockholms tingsrätt har nyligen bifallit C-E. L. överklagande vad gäller fastighetsbildningsärendet på Kalvandö gård. L. kommer enligt domen att tilldelas den lott som är i fråga för exploatering av en golfbana. En överenskommelse finns med honom om exploatering av en golfbana på hans mark. C-E. L. vill dock förbehålla sig möjligheten att pröva alternativa exploatörer. Emellertid kommer markfrågan att avvaktas till dess kommunen är klar med sin nya översiktsplanering.

Ett större problem än tillgången till mark är kommunens inställning. Någon ställning från kommunens sida till projektet har inte tagits. Detta medför att golfprojektet på Värmdö kommer att försenas. Det är möjligt att de planer man hittills haft om byggstart år 2001 där-

för inte kommer att kunna hållas. I så fall kommer dock klubben att meddela samtliga medlemmar om detta.

Västerort

Inga avtal med markägare är ännu träffade även om kontakter tagits med flera olika markägare. Någon ansökan om förhandsbesked för bygglov är därför ännu inte inlämnad till någon kommun i Västerort. Lämpliga markområden för en golfbana har erbjudits. Någon ställning till de olika markerbjudandena har dock ännu inte tagits. Möjligheten att få tillgång till lämplig mark synes alltså positiv, varför någon revidering av planen om byggstart under år 2002 inte behövt göras.

Finansieringen

Från det att byggandet tar fart måste likviditeten vara ordnad för att ett projekt skall kunna genomföras. Detta sker vanligtvis genom banklån eller annan finansiering så att utbetalningarna till entreprenören som bygger banan klaras. Byggandet av en golfbana kan inte enbart genomföras med stöd av de kapitalinsatser som medlemmar från tid till annan betalar in. Ytterst är det dock medlemmarnas kapitalinsatser som slutligen finansierar byggandet av den egna banan. Härför krävs drygt 1 000 medlemmar. Kårstabygden har sedan tidigare kontakter med finansiärer. Byggandet av banorna utgör sålunda inte något problem. Däremot finns det ingen finansiär som på förhand förbinder sig att finansiera ett banbygge för såvitt det inte finns ett tillräckligt stort intresse från de medlemmar som ingår i klubben. Rekrytering av medlemmar för ett nytt banbygge går därför hand i hand med finansieringen av byggandet. Det finns ingen anledning att tro att Kårstabygden inte skulle klara av sina projekt. Med ca 1 700 medlemmar i dag är finansieringen av Lövsättra- och Tullingebanorna redan klar.

Även TPC Golf Brollsta AB planerar att bygga en ny 18-hålsbana. Av klubbens eget material framgår att det utlovas att banan ligger spelklar sommaren 2000, att finansieringen inte är klar samt att rekrytering av medlemmar måste komma först innan banan kan byggas. Härav framgår, liksom när det gäller andra klubbar som avser att bygga en egen bana, att rekrytering av medlemmar startar innan banan byggs, vilket är en nödvändighet för att klara byggandet.

I samband med att själva banan i Lövsättra börjar byggas, kommer klubben att skicka ut en teckningslista till samtliga medlemmar med förfrågan huruvida de vill teckna sig för spel-

rättsbevis eller inte. Teckningslistan kommer att skickas ut under maj/juni 2000. Var och en som tecknar sig får samtidigt inbetala 1 000 kr. Beloppet, som sätts in på ett spärrat konto, återbetalas om byggandet inte kommer igång. Avgiften för spelrättsbeviset, f.n. 15 000 kr för dem som nu är medlemmar, skall inbetalas under september månad i år. Kårstabygdens Golfklubb har som nyss sagts redan nu ca 1 700 medlemmar. Klubben ser ingen anledning till att inte merparten av dessa kommer att lösa spelrättsbevis.

I Stockholmsområdet finns det 30 000 – 40 000 golfspelare som är medlemmar i distansklubbar, dvs. klubbar utanför Stockholm. Enligt Stockholms Golfdistriktsförbund finns det behov av 25-30 nya golfbanor i Stockholmsområdet. Det finns således anledning att anta att Kårstabygdens Golfklubb kommer att kunna rekrytera ytterligare medlemmar.

Enligt ett avtal mellan Kårstabygdens Golfklubb och Kårstabygdens Golf AB skall bolaget under hela projekterings- och byggnadsstadiet sköta alla betalningsströmmar. Medlemmarna betalar in sina medlemsavgifter och kapitalinsatser till bolaget som i sin tur betalar projekterings- och byggkostnader. Detta görs av praktiska skäl. Inbetalningen till bolaget räknas medlemmarna tillgodo i förhållande till klubben. De som går med som medlemmar nu kommer att få möjligheter till förmånligare avgifter senare.

Yrkande 1 a

Kårstabygden har aldrig, vare sig i den påtalade annonsen, i foldern eller på annat sätt, uppgett att det nu finns fyra golfbanor färdiga för spel. Tvärtom framgår det av såväl annons som folder att endast en bana kommer att ha byggstart år 1999 medan övriga enbart är planerade.

Yrkande 1 b

Priset för greenfeemedlemskap, 800 kr år 1999, är ett ganska normalt pris för greenfeemedlemskap. Det som gör avgiften attraktiv är i stället möjligheten att i framtiden kunna spela på fyra olika banor på fyra olika platser runt Stockholm. Detta erbjudande är det nya med Kårstabygdens Golfklubb, inte priset. Greenfeemedlemmar får, liksom hos andra golfklubbar, betala greenfee vid spel på sin egen klubbs bana, även om de kommer att ha en förmånligare ställning än icke medlemmar. I annonsen anges att avgiften är ”från” 800 kr, jämte tilläggsavgift. De olika medlemsformer som finns samt de olika avgifter som är knutna till

dem redovisas i foldern, som skickas till alla intresserade. Årsavgiften som redovisas i annonsen återfinns i foldern och är inte vilseledande.

Yrkande 1 c

Kårstabygden har aldrig i sin marknadsföring använt sig av uttrycket ”snar” framtid. Där emot har man angett tidpunkterna, som var aktuella vid annonseringstillfället, för planerade byggstartar. Vad som angetts i marknadsföringen är således inte vilseledande.

Yrkande 1 d

Kårstabygden har aldrig uppgett annat än att byggandet av Lövsättrabanan skall påbörjas år 1999. Genom att byggandet påbörjats av de delar av banan som omfattas av det tillfälliga bygglov, drivingrange m.m., i slutet av år 1999 har också byggandet av banan påbörjats.

Yrkande 1 e

Ett planärende för en golfbana tar ca ett år att handlägga och byggandet av en golfbana tar ca två år innan spel är möjligt. Kårstabygden har lämnat in ansökan om förhandsbesked till Värmdö respektive Botkyrka kommun. Avtal med markägare finns. Arbetet med Lövsättrabanan har påbörjats under år 1999. Det finns f.n. ingen anledning att revidera tidigare angiven tidsplanering för de olika projekten. Uppgifterna om planerad byggstart i annonsen är inte vilseledande.

Affärsutveckling

Det bestrids att marknadsföringen är vilseledande eller strider mot god affärssed samt att något medverkansansvar föreligger. Ett förbud skulle strida mot tryckfrihetsförordningens bestämmelser då annonsen inte har något kommersiellt syfte och inte avser kommersiella förhållanden. Dessutom är yrkande 2 alltför oprecist för att läggas till grund för ett förbud för ett tidningsföretag, eftersom detta har en begränsad granskningsskyldighet.

Affärsutveckling är ett av Svenska Golfbundet helägt bolag, som bl.a. ger ut tidningen Svensk Golf med 13 nummer per år. Försäljningen av annonser i Svensk Golf ombesörjs av Annonsservice AB – ett från Affärsutveckling fristående bolag vars verksamhet är inriktad

på annonsförsäljning för olika tidskrifters räkning. Annonsservice gör i samband med att annonsmaterial för tidningen Svensk Golf tas emot från annonsörerna en granskning av annonserna utifrån bl.a. marknadsrättsliga aspekter innan annonserna publiceras. För det fall Annonsservice AB anser att det föreligger risk för att en annons strider mot MFL tar bolaget kontakt med Svensk Golfs ansvarige utgivare. Denne gör sedan en bedömning – i regel i samråd med juridisk expertis – i vilken mån annonsen kan anses strida mot MFL. Den i målet aktuella annonsen har inte gett upphov till några påpekanden från Annonsservice AB:s sida.

Frågan om ett tidningsföretags medverkan till marknadsföring när tidningen inte aktivt har deltagit i annonsutformningen utan endast har tagit emot en färdig annons för införande i tidningen har prövats av Marknadsdomstolen bl.a. i avgörandena MD 1995:2 och 1996:22. Av dessa avgöranden framgår att ett tidningsföretags granskningskyldighet under sådana omständigheter inte sträcker sig längre än till vad som kan konstateras utan någon mera ingående utredning. Enligt Marknadsdomstolen kan krävas att de annonsansvariga i ett tidningsföretag känner till de begränsningar som gäller för reklam av alkohol och tobak samt att det vidare kan krävas av en tidning, att den inte tar in annonser för produkter som enligt lag inte får saluhållas, innehållas eller användas. När det gäller ett tidningsföretags medverkansansvar i övrigt för publicerade annonser får detta anses vara begränsat till sådana fall där det borde ha stått helt klart för tidningsföretaget att annonsen är otillbörlig. Affärsutveckling har i föreliggande fall inte utarbetat den aktuella annonsen eller på något annat sätt aktivt medverkat till den. Avgörande för bedömningen av Affärsutvecklings eventuella medverkansansvar är om det vid tidpunkten för annonsens införande i Svensk Golf borde ha stått helt klart för Affärsutveckling att annonsen var otillbörlig.

Den särskilda publikationen Golfdriven är en s.k. mailbus, dvs. den innehåller över huvud taget inget redaktionellt material utan består uteslutande av ett antal annonserbjudanden. Initiativtagare och ansvarig för Golfdriven är Annonsservice AB. Bolaget fick mot särskild ersättning rätt att distribuera Golfdriven tillsammans med Svensk Golf nr 4/1999 i Stockholmsområdet. Golfdriven har utgjort Annonsservice AB:s eget projekt och skötts självständigt av Annonsservice AB. Några annonsavdrag sändes inte till redaktionen för Svensk Golf inför tryckningen av Golfdriven som distribuerades med Svensk Golf nr 4/1999.

Den omständigheten att tidningen Svensk Golf är officiellt organ för Svenska Golf förbundet och automatiskt skickas till förbundets medlemmar kan under inga förhållanden leda till att

annonser, särskilt sådana som publiceras i en mailbus, uppfattas som sanktionerade av Golfförbundet och grundade på förbundets insikter. Av rättspraxis och allmänna rättsprinciper följer att eventuell kunskap hos Affärsutvecklings styrelseledamöter inte skall tillräknas Affärsutveckling. En tidnings innehåll bestäms av den redaktion som tidningsföretagets styrelse har tillsatt. Redaktionen ansvarar således för tidningens innehåll och är ansvarig inför styrelsen. En styrelseledamot är inte tvungen att granska tidningens innehåll i syfte att utröna huruvida innehållet, med hänsyn till styrelseledamotens vetskap, i något avseende skulle kunna föranleda medverkansansvar enligt MFL. En sådan ordning är lika opraktisk som främmande från ett tryckfrihetsrättsligt perspektiv. Ingen av medlemmarna i Svensk Golfs redaktion hade kännedom om några omständigheter som skulle kunna medföra att annonsen skulle kunna anses strida mot MFL. Lindöparks brev till Svenska Golf förbundet den 4 februari 1999 har inte skickats till Affärsutveckling och bolaget har inte fått kännedom om det eller dess innehåll förrän i samband med stämningens ansökan. Brevet kan emellertid knappast anses utgöra tillräckligt underlag för att bedöma om viss marknadsföring strider mot MFL.

Inte heller den omständigheten att Affärsutveckling har samma adress och telefonväxel som Svenska Golf förbundet kan leda till att några insikter hos förbundet även skall anses ha förelegat hos Affärsutveckling. Bolaget och förbundet är två självständiga juridiska personer.

Även om Marknadsdomstolen skulle komma till slutsatsen att den aktuella annonsen är otillbörlig är inte annonsen av sådan beskaffenhet, vare sig till form eller innehåll, att det vid tidpunkten för införandet av annonsen borde ha stått helt klart för Affärsutveckling att så var fallet. Den granskning av annonsen som hade erfordrats för att kunna bedöma i vilken mån den är otillbörlig är således betydligt mer omfattande än vad som enligt gällande praxis kan krävas av en tidning i ett dylikt fall. Affärsutveckling har inte känt till att annonsens innehåll ifrågasatts eller haft några andra insikter som medfört en utökad skyldighet att kontrollera annonsen. Affärsutveckling ser inget skäl till att projekt av det slag Kårstabygden bedriver i sig inte skulle vara genomförbara. Det är helt normalt och tillåtet när det gäller nystartade golfklubbar utan egen golfbana att de genom marknadsföring söker värva medlemmar. För att bedöma genomförbarheten av projekt av det slag Kårstabygden bedriver krävs specialkunskaper om byggande av golfbanor och bygglovsärenden samt insikter i det specifika projektet och dess handläggning. Frågor om byggande av golfbanor och bygglovsärenden faller utanför Affärsutvecklings verksamhetsområde. Den omständigheten att Lindöpark haft kontakt med och påtalat för företrädare för Svenska Golf förbundet att Lindöpark anser an-

nonserna vara vilseledade, saknar betydelse för bedömningen av Affärsutvecklings eventuella medverkansansvar.

Yrkandet såvitt avser Affärsutveckling är alltför opreciserat för att kunna godtas. Ett yrkande riktat mot ett tidningsföretag som påstås ha medverkat till en otillbörlig marknadsföringsåtgärd kan inte avse förbud mot publicering av en annons med påståenden som ger ”sken av” vissa förhållanden utan måste avse påståenden med ett visst konkret innehåll.

ÅBEROPAD BEVISNING

Lindöpark, Kårstabygden och Affärsutveckling har var och en för sin del åberopat en omfattande skriftlig bevisning.

På Lindöparks begäran har hörts verkställande direktören i Fastighets AB Lindöpark B. D., landskapsarkitekten B. E. och föreningskonsulenten A. H.

På Kårstabygdens begäran har hörts verkställande direktören i Kårstabygdens Golf AB C. A., ordföranden i Kårstabygdens Golfklubb S. H., f.d. generalsekreteraren i Svenska Golf förbundet B. L. och f.d. lantmästaren C. L.

På Affärsutvecklings begäran har förhör hållits med verkställande direktören L. G., chefredaktören A. N., biträdande generalsekreteraren i Svenska Golf förbundet B. E. och säljchefen A. W.

DOMSKÄL

Inledning

I målet är fråga om en av Kårstabygden i Svenska Golf förbundets tidning Svensk Golf och i en till den tidningen hörande bilaga, Golfdriven, under år 1999 publicerad annons. I denna erbjuds golfintresserade att bli medlemmar i Kårstabygdens Golfklubb och genom medlemskapet få möjlighet att spela golf på fyra banor runt Stockholm. Enligt vad Kårstabygden anfört, vilket vinner stöd av utredningen i målet, är det fråga om ett nytt koncept att genom medlemskap i en golfklubb få spela på fyra banor som klubben disponerar. De fyra banorna enligt annonsen eller, som det där uttrycks, de fyra planerade projekten är Lövsättra med

byggstart år 1999, Tullinge med planerad byggstart år 2000, Värmdö med planerad byggstart år 2001 och Västerort med planerad byggstart år 2002. Av utredningen framgår att det numera får anses vara ett vedertaget förfarande att medlemskap i en golfklubb erbjuds mot en årsavgift vilken bidrar till att finansiera anläggandet av nya banor.

Vad gäller de aktuella banorna avses Kårstabygdens Golf AB svara för anläggandet och underhållet av dessa medan medlemmarna, som genom sina avgifter bidrar till finansieringen av anläggningarna och deras underhåll, ingår i Kårstabygdens Golfklubb. Bolaget och golfklubben utgör i detta sammanhang en gemenskap. Anläggande, drift och underhåll av en golfbana är en förhållandevis kostsam verksamhet. En nystartad golfklubb som Kårstabygdens Golfklubb, som avser att erbjuda sina medlemmar att spela på egna, av klubben disponerade banor, är således beroende av att, i konkurrens med andra golfklubbar, kunna attrahera golfspelare eller presumtiva golfspelare att gå med i golfklubben och på så sätt bidra till finansieringen av banorna. Kårstabygdens verksamhet i nu aktuellt avseende får mot denna bakgrund anses vara av ekonomisk art. Den aktuella annonseringen, som är avsedd att främja avsättningen av Kårstabygdens tjänster, utgör marknadsföring enligt MFL. Vad Kårstabygden invänt om att MFL inte skulle vara tillämplig då det här är fråga om en ideell förenings rekrytering av medlemmar saknar således fog.

Yrkande 1

Den som vid marknadsföring gör ett påstående skall kunna visa att påståendet är riktigt. Kan han inte det är påståendet att anse som ovederhäftigt. Marknadsföringen är därmed otillbörlig.

Lindöpark har till stöd för sin talan vad gäller yrkande 1 anfört att Kårstabygdens marknadsföring ger intryck av att det redan nu eller inom en snar framtid finns fyra golfbanor som är tillgängliga för spel genom medlemskap i Kårstabygdens Golfklubb. När det gäller Lövsättrabanan, för vilken det i annonsen angetts att byggstart skulle ske år 1999, var det enligt Lindöpark helt uteslutet att arbetena på banorna skulle kunna påbörjas det året. Beträffande Tullinge- och Värmdöbanorna görs gällande att det är omöjligt att hålla de tider som utlovats för planerad byggstart. Vad Västerortsbanan angår finns ännu inte några konkreta uppgifter om var eller när den banan kan påbörjas. Med hänsyn till det anförda är enligt Lindöparks uppfattning marknadsföringen vilseledande.

Marknadsdomstolen gör i denna del följande bedömning.

För att anlägga en golfbana krävs att en rad förutsättningar är uppfyllda. Inledningsvis fordras att den som avser att bygga disponerar mark för ändamålet. Vidare fordras kommunens planläggning eller ändring av befintlig plan. Till en golfbana hör även en sk. drivingrange och andra övningsfält, servicebyggnader, klubbhus, parkeringsplatser m.m. För golfbanan och därtill hörande anläggningar krävs bygglov. Därutöver krävs att även finansieringen av anläggningen är ordnad. Det framgår av uppgifter som lämnats i målet att handläggningstiden för ett planärende avseende en golfbana är cirka ett år och att det tar ca två år efter byggstart innan banan kan tas i bruk. Utredningen visar vidare att ett golfbaneprojekt typiskt sett är förbundet med ett antal osäkerhetsmoment och att förseningar vid byggandet av en bana lätt kan uppstå.

I den påtalade marknadsföringen sägs bl.a. ”Var med i en golfklubb – ha spelrätt på fyra banor runt Stockholm!” och ”Framtidens golfande får du redan nu. De fyra planerade projekten är: Lövsättra, 18 hål. Byggstart 1999. Tullinge, 18 hål. Planerad byggstart 2000. Värmdö, 18 hål. Planerad byggstart 2001. Västerort. Planerad byggstart 2002.” Den sålunda beskrivna projektplanen ger enligt Marknadsdomstolens mening ett intryck av att byggandet av anläggningarna kommer att påbörjas vid de tidpunkter som här har angetts. Det har i målet inte påståtts annat än att de planerade banorna ingår i ett seriöst projekt som Kårstabygden har för avsikt att genomföra. I marknadsföringen görs inga reservationer för den osäkerhet som kan finnas beträffande byggandet av de olika banorna och de omständigheter som kan fördröja eller förhindra en byggstart. Som nyss redovisats krävs för att anlägga en golfbana att vissa förutsättningar är uppfyllda. Av utredningen i målet framgår bl.a. att planfrågan vad gäller Lövsättrabanen ännu inte har fått någon slutlig lösning och att markfrågorna vad gäller övriga banor inte är lösta. Att på det sätt som gjorts i marknadsföringen av medlemskap i golfklubben reservationslöst ange tidpunkterna för byggstart utan att närmare klargöra att för projektens byggstart gäller vissa väsentliga förutsättningar som måste vara uppfyllda är att anse som vilseledande. Den omständigheten att byggstart anges vara planerad till en viss tidpunkt ändrar inte denna bedömning. Den påtalade marknadsföringen är således i detta hänseende otillbörlig enligt MFL.

Lindöpark har vidare påtalat det vid marknadsföringen använda uttrycket ”Var med i en golfklubb – ha spelrätt på fyra banor runt Stockholm! Allt från bara 800:- i årsavgift.” Enligt Lindöpark är det synnerligen attraktiva priset ställt i relation till uttrycket ”ha spelrätt på fyra

banor” felaktigt och vilseledande. Enligt Marknadsdomstolens uppfattning har den påtalade annonsen utformats så att den ger uttryck för nutid men avser framtid. Årsavgiften har under år 1999 uppgått till det angivna beloppet. Att årsavgiften angetts till 800 kr kan sålunda i sig inte anses vilseledande. Däremot skulle det intryck som formuleringen ger att den som erlägger årsavgiften skulle ha spelrätt på fyra banor kunna vara vilseledande eftersom några banor ännu inte färdigställts. Det framgår emellertid av den i annonsen följande texten att banorna är planerade och sålunda f.n. inte är tillgängliga för spel. Även om viss kritik kan riktas mot utformningen av annonsen i nu aktuellt hänseende kan dock det påtalade uttrycket, sett i sitt sammanhang, inte bedömas vara vilseledande.

Med hänsyn till det anförda bör Lindöparks yrkande 1 bifallas endast på så sätt att Kårstabygden förbjuds att vid marknadsföring av medlemskap i Kårstabygdens Golfklubb påstå att golfspel kan erbjudas på banor vilkas byggande kommer att påbörjas vid vissa angivna tidpunkter utan att de väsentliga förutsättningar som måste vara uppfyllda för projektens byggstart tydligt anges för vart och ett av dessa.

Yrkande 2

Beträffande yrkande 2 har Affärsutveckling inledningsvis gjort gällande att ett förbud för tidningen Svensk Golf att publicera en annons med här aktuellt innehåll eller medverka till marknadsföring med väsentligen samma innebörd skulle strida mot tryckfrihetsförordningens bestämmelser. En förutsättning för att ingripande enligt MFL skall kunna ske är att annonsen, enligt vad som framgår av innehållet, kan anses vara kommersiell, dvs. är avsedd att främja avsättningen av Kårstabygdens tjänster. Vidare krävs att den har rent kommersiella förhållanden till föremål, dvs. avser Kårstabygdens verksamhet eller där tillhandahållna tjänster. Av vad som tidigare har anförts vid bedömningen av den aktuella annonseringens karaktär av marknadsföring framgår att förutsättningar får anses föreligga för en tillämpning av MFL utan hinder av tryckfrihetsförordningens bestämmelser.

Enligt 14 § andra stycket MFL kan förbud meddelas, förutom en anställd hos en näringsidkare och annan som handlar på en näringsidkares vägnar, även var och en som i övrigt väsentligt har bidragit till marknadsföringen. Syftet med föreskriften i denna del är enligt motiven till bestämmelsen (prop. 1970:57 s. 77 och 91) i första hand att möjliggöra ingripande mot reklambyråer och andra som yrkesmässigt tillhandagår näringsidkare med utformning av reklam och andra marknadsföringsåtgärder. För medverkansansvar krävs sålunda ett del-

tagande som väsentligt har bidragit till handlingen. Ett sådant ansvar har i ett flertal avgöranden av Marknadsdomstolen (bl.a. MD 1975:27 och MD 1986:6) ansetts föreligga om någon utformat eller tagit aktiv del i utformningen av marknadsföringsmaterial eller annars aktivt medverkat i marknadsföringen.

När det gäller en tidnings ansvar för införda annonser har Marknadsdomstolen i avgörandet MD 1995:2 framhållit att en tidning måste ta ett visst ansvar för införda annonser även om tidningen inte tagit någon aktiv del i dessas utformning. Granskningskyldigheten ansågs dock inte sträcka sig längre än till vad som kan konstateras utan någon mera ingående utredning. I vart fall får, uttalade domstolen, ett tidningsföretags medverkansansvar anses vara begränsat till fall där det borde ha stått helt klart för tidningsföretaget att annonsen är otillbörlig.

Vad gäller Affärsutvecklings medverkansansvar i nu aktuellt mål anser Marknadsdomstolen att vad Lindöpark till stöd för sin talan i denna del anfört om förhållandet mellan Svenska Golfbundet och tidningen Svensk Golf inte utgör omständigheter av beskaffenhet att medföra ett sådant ansvar. Inte heller i övrigt föreligger någon grund för medverkansansvar. Med hänsyn till det anförda skall Lindöparks yrkande 2 lämnas utan bifall.

Rättegångskostnader

Vid den utgång målet fått vad gäller talan mot Affärsutveckling är bolaget berättigat att erhålla ersättning för sina rättegångskostnader. Affärsutveckling har begärt ersättning med 264 877 kr, varav 263 690 kr utgör ombudsarvode och 1 187 kr avser utlägg. Lindöpark har som i och för sig skäligen vitsordat ett belopp om 100 000 kr. Enligt Marknadsdomstolens bedömning får den av Affärsutveckling begärda ersättningen anses skäligen med hänsyn till målets omfattning och det arbete som bolagets ombud haft att lägga ned på detta. För ersättningens betalning skall Fastighets AB Lindöpark och TPC Golf Brollsta AB åläggas att svara solidariskt.

Lindöpark är att bedöma som i huvudsak vinnande part i förhållande till Kårstabygden och kärandebolagen är i princip berättigade att erhålla ersättning för rättegångskostnader. Lindöpark har begärt ersättning i målet med 298 988 kr, varav 292 500 kr utgör ombudsarvode och 6 488 kr avser utlägg, samt angett att bolagens rättegångskostnader överslagsmässigt bör fördelas med två tredjedelar på Kårstabygden och med en tredjedel på Affärsutveckling.

Kårstabygden har för sin del ansett att fördelningen av Lindöparks rättegångskostnader bör göras med hälften på vardera Kårstabygden och Affärsutveckling samt överlämnat bedömningen av skäligheten av yrkat arvodesbelopp till Marknadsdomstolen.

Vad avser fördelningen av Lindöparks rättegångskostnader på Kårstabygden och Affärsutveckling finner Marknadsdomstolen att Lindöparks talan till större del varit riktad mot Kårstabygden. Den av Lindöpark överslagsmässigt gjorda bedömningen med fördelning av kostnaderna med två tredjedelar på Kårstabygden får därför godtas. Emellertid har den av Lindöpark förda talan inte vunnit framgång på det sätt som yrkats utan bifallits endast delvis. Med hänsyn härtill får bolagen anses skäligen gottgjorda med 135 000 kr i ersättning för ombudsarvode vartill kommer bolagens kostnader avseende utlägg, 6 488 kr, som är hänförliga till målet i denna del. För betalningen av beloppet, 141 488 kr, skall Kårstabygdens Golf AB och Kårstabygdens Golfklubb åläggas att svara solidariskt.

På Marknadsdomstolen vägnar

Staffan Laurén

Ledamöter: Staffan Laurén, Brita Swan, Ann-Christine Persson, Anders Lindmark, Marianne Reuterskiöld, Anders Stenlund och Barbro Wickman-Parak. Enhälligt

Sekreterare: Paul Katai

Rätt avskrivet intygar

Monica Stenderup